

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Deum est, siue existis, nullatenus nobis per se & ex terminis notum est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

mos, & qui per se nota non calleant: quando quidem materiam primam Physicè causare formam, quin ad eiusmodi causationem existentia opus habeat, constanter docent, licet enim formæ à se causate existentia illam existentiam doceant, ac proinde suo effectui coexistere: id tamen non ex prædicto causa, sed ex effectus natura provenire certum in eorum principiis est: quare in eisdem ex prædicto cause, & causationis effectus, causam actualem suo effectui coexistere debere, non videtur per se notum; nisi supponamus esse Dominicanos Thomistas absurdissimè admittatur: ergo Deum, vt causam primam mundi existens, existeret per se notum non est.

Sed & à quæstionis scopo manifestè, vt dixi, iidem Recentiores aberrant. Quæstio enim est: an Deum esse, vel existeret, siue hæc propositio *Deus est* vel *existit*, sit ex terminis, seu quod eodem recidit, per se notum: non autem, An addito illi termino, seu subiecto *Deus*, alio syncategoremate Deum existeret per se notum sit etenim dubium esse nemini potest alienum syncategorematis adiunctione huic termino *Deus*, Deum sub illo, seu cum illo existeret per se notum esse: Nam addito syncategoremate existentis Deum existeret, v. g. *Deus existens existit*, per se notum, non solum acutum cernentibus, sed rudioribus per se notum est. Et inquiri à Recentioribus, an illo syncategoremate *causa prima mundi existentis*, quod termino *Deus*, subiungunt aliquid significetur, addaturque significati, quod in termino *Deus*, præciso nobis per species alienas cognoscitur non intrinsecus, vel nihil addatur: si nihil: bene concepto eo termino *Deus*, præciso ac lineillo syncategoremate adiuncto per se notum nobis erit Deum existeret: contra Recentiores: si autem aliquid significati illud syncategorema addit, aliam propositionem & veritatem obiectum reddet, ab ea de qua inquirimus: ac proinde ea responso, e re, & quæstione præsentis non est, vt de se patet. Explicatur hoc, & Confirmatur ad hominem. Quia, vt ipsi Recentiores bene observant, propositiones, in quibus syncategoremata termino, seu subiecto alterius adduntur, eadem cum illa altera non sunt: sed plerumque discursum continent virtualem: ergo hæc propositio, *Deus causa prima mundi existit* vel *existit*. Diversa & obiectiva, & formaliter est ab hac, *Deus existit*. Imò virtualiter discursiva est: huic si quidem discursus aquales aperit: omnis causa coexistit effectui: ergo Deus causa prima mundi existentis existit, seu coexistit suo effectui existent. Et quidem vbi syncategorema adiunctum termino ipsi convenire, non misceat discursus nobis pro hoc statu innotescit, in ea adiunctione discursum, saltem virtualem, intercedere certissimam est. Deum autem esse causam primam mundi existentis, seu huius causam primam dari, discursum solum pro hoc statu assequimur: ac proinde in syncategoremate illo ex parte subiecti, *Deus*, addito, discursus necessarius, saltem virtualis, intercedit: id autem, quod sine discursu, vel virtuali, vel formali nobis innotescere non potest, per se notum nobis nequit esse, vt de se patet. Malè ergo præfati Recentiores, & extra rem respondent quæstioni: An Deum existeret sit nobis per se; & ex terminis notum: esse quidem per se notum, si vt *causa prima mundi existentis* concipiatur; terminum addentes alium, vel syncategorema aliud significans nobis, quam subiectum nudum; cui additur, & continens discursum virtualem. Confirmatur ad hominem secundo: quia eodem assensu, quo connectioni prædicti cum subiecto assentimur explicitè, per hos connectiones syncategorematis additi subiecto cum subiecto eodem, virtualiter, & implicitè necessarius assensum debemus: ergo, cum syncategorematis connectio cum subiecto per se nota non est, totum, cui assentimur, per se notum esse nequit.

CERTAMEN II.

Deus est, siue existit. Nullatenus nobis per se, & ex terminis notum est.

¹ Consensus utriusque Thomisticae, & Dominicanæ & Iesuiticæ nostræ scholæ: non tamè pluribus utriusque Christi, de Ortega, de Deo Vno, Tomus I.

que probationibus assentimur. Probatur primo nonnulliquia, cum Deum per species proprias non cognoscimus, proprium de eo conceptum non habemus: ac proinde nec nobis, quod sit per se, notum esse potest. Sed contra: quia, cum nullius principij metaphysici, nec logici, imò neque alterius scientiæ species proprias habeamus, nullum prorsus principium per se notum habebimus. Eidem impugnationi subiaceret nostri Vasquez ratio. Nempe non esse nobis per se notum Deum esse; quia, cum nonnulli relate ad creaturas cogitare, atque apprehendere possumus. Id enim ipsum est à nobis Deum per creaturarum species alienas, ac non ipsius proprias pro hoc statu necessario concipi. Neque alia impugnatione opus habet S. Th. & Thomistarum ratio late à falso nostro propugnata: quod scilicet de Deo nescimus quid sit, ac proinde neque, an sit: nobis per se notum esse potest. Si enim de nostra ignorantia, quid sit Deus, per species proprias loquantur, eadem hæc ratio est cum impugnata prima. Per species verò alienas, quid sit Deus, melius cognoscimus, quam de rebus aliis quamplurimis, vbi controuersia huius præfatione videbamus: melius enim Dei attributa plura, quam aliarum plurium creaturarum passionibus nobis innotescunt.

² Quarto probat Molina. Quia Deum esse credibile est fide diuina, ad Rom. 1. & ad Hebr. 11. ac proinde per aliud noscibile: ergo non est per se notum. Probatur consequentia primo: quia fides, & euidencia, nedum per se notum, de eodem obiecto nequeunt consistere. Secundo: quia noscibile per aliud, nequit per se notum esse. Negatur tamen consequentia, quia fidem, & euidenciam veritatis eiusdem componi facile, & connaturaliter posse ostendimus controuersiæ de incarnatione, & fustis controuersiæ de fide: atque quæstionis huius præfati. vidimus idem per se, & per aliud notum simul esse posse: quinto idem Molina, Valentia, Tanner, & alij probant: quia per se notum euidens à nemine potest negari: negatur autem ab eis, quos memorabamus præfatione Deum esse: ergo per se notum non est. Distingue maiorem, à nemine bene dispositi intellectus fateor: malè dispositi, vel naturæ, vel passionibus intellectus, nego. Huius autem conditionis sunt, quos ibi Deum esse, vel dubitasse, vel negasse memorauimus. Hi verò, & euidencibus per demonstrationes (quæ quandoque aliis per se notis euidenciora sunt) dissentunt. Sexto demum Arriaga probat: quia, siue Deus causam primam, ens necessarium, siue omnium præstantissimum significet, diffculter demonstratur: ergo non est per se notum. Mala consequentia. Nam per se nota, licet aliunde demonstrabilia plerumque sint, eo opus non habent, vt sint per se notissima: per se notissima difficiliora aliis, non ita notissimis, demonstrabuntur.

³ Probatio potissima ea semper mihi visa est, quæ ab experientia desumitur. Etenim, quod ex se, & ex terminis notum nobis pro hoc statu est, à subtilioribus, rectèque instructis, atque dispositis intellectus, auditis, ac perceptis pro huius status modulo terminis, nec dubitationi, ac multo minus, eorum dissentui subicit, per se notum esse: atqui Deum esse ex terminis esse notum subtilioribus, sapientioribusque cunctis in quæstionem, & dubium, ita vocatur, vt nemo non sentiat, negatiuum pariter esse probabilem, pluresque ex illis, vt vidimus, per se notum esse negant. Ergo Deum esse, siue existeret per se, seu ex terminis notum non est. Hanc rationem æstimo fuisse nostrorum Doctorum probationis quintæ datæ, atque vt sonabat, confutata: num. 2. circa medium. Atque hac ratione confutatur Murciani Recentiores: quia subtiliores illi sapientioresque Theologi, qui Deum esse per se notum negant, Dei nomine primam causam mundi existentis, vt existentis percipiunt: ergo, nec sit conceptu expressè Deo, illum existeret per se notum nobis, pro hoc statu est. Si quid nostra hæc ratio probat.

⁴ Secunda ratio à priori est, quam non satis explicauerunt Doctores rationis primæ: nec Vasquez cum affectis ratione sua secundo loco posita; neque eius interpretes in ratione S. Th. tertio loco recitata. num. 1. penetrarunt. Etenim rerum spiritualium per alienas species, nedum Dei per alienissimas, pro hoc statu comprehensarum, non ita penetramus essentias, vt primas earum passiones, imò neque essentialia omnia, vt hæc omnia in eis sine discursu possimus deprehendere: sed ex his solum per se

A 2 nota

nota nobis ita cognoscentibus esse debent: ergo existentia Dei, siue in conceptu quidditativo, adaequato Dei continebatur, siue prima eius sit passio, per se nota nobis non erit. Neque obest, prima, etiam principia per species alienas, etiam a nobis apprehensa per se nota nobis esse: obiecta enim, seu terminorum, spiritualium rationum, seu obiectorum non sunt, sed ab eis abstrahentium, & vniuersaliorum rerum, eoque titulo nobis notiorum, quam spiritualia minus vniuersalia, praecipue, quam singularissima Dei natura. Confirmatur, quia si ea, qua Dei naturam, & essentiam pro hoc statu concipimus, apprehensio satis esset, ut eam omnino, atque eius passionem primas, & cum eis connexionem penetraremus, ipsius fecunditas, ad intra, ac personalitates per se, & immediate, atque ex terminis nobis innotescerent; cum tamen haec, ne discursu quidem probabili, nedum euidenti assequi pro hoc statu possumus: vt potest, quae sola diuina fide nouimus.

CERTAMEN III.

Oppositionibus Antiquis Recenter firmatis obuiatur.

1. **I**am antiquis, & communioribus obiectionibus primo loco occurrendum erit. Atque (vt mittam modo a pluribus Patribus, & Philosophis citatis in disputationis praefatione, veritatis existentiae Dei cognitionem hominum naturis congenitam dici; sic enim congenita etiam dicuntur cognitiones veritatum, non solum per se notarum, sed, quae naturae lumine, & rationis naturalis ductu, absque disciplinae alicuius exercitatione, & labore multo innotescere nobis discursu possunt.) Obiicitur Anselm. c. 2.3. & 4. Prologij, & libris, *pro insipienti, & contra insipientem*. Ita contra insipientem Psalmi. 13. dilcurrens; qui non stolidè Deum cogitat, id cogitat, quo maius quid cogitari nequit, ergo cogitat, imò iudicat statim Deum existentem. Pater: quia rem existere re ipsa, maius, meliusque est, quam non existere re ipsa, sed sola cogitatione: quare, si id cogitat, quo nihil maius cogitari potest, cum Deum cogitat, cogitat existentem re ipsa, & a parte rei; existentem vero re ipsa, & a parte rei, existere innegabile & ex se ipsis terminis, notum est: ac proinde nequit non intellectus statim ei veritati assentiri: quemadmodum neque negabiles sunt, *Deus sapiens, est sapiens: Deus bonus, est bonus*. Neque haec, homo animal rationale, est animal rationale: quia idemitas praedicati cum subiecto ponitur cognita in ipsa apprehensione subiecti in eis omnibus propositionibus.

2. Possit ob haec aliquis insufficientiam notare solutionem communem ex S. Th. 1. part. qu. 2. art. 1. ad secundum adhibitam, minus explicitè proposito argumento Anselmi: quod scilicet, ex apprehensione, non statim nos debemus assentiri, siue dissentiri non possumus rei de facto re ipsa conuenire, quod de illa, siue in illa apprehendimus: imò pluribus, quae ita apprehendimus de facto dissentimus. Verum communis S. Thom. solutio firma profus est, & argumenti fallaciam satis prodit. Etenim, quicumque negant secundum Deum existentem, aut alium mundum existentem eos, vt existentes apprehendunt, cum eorum existentia dissentiantur; & tamen in secundo Deo apprehenso Anselmi argumentum aperte instatur. Nam, vt negetur, & perfectione Dei: ac proinde, vt ens, quo maius, ac melius excogitari queat: quare, vt realiter existens; ideo enim negatur, quia cum perfectionibus vniuersi veri Dei cogitatur. Aliud enim est apprehendi, atque esse ens, quo nihil maius, aut melius excogitari potest, ac proinde realiter existens in statu obiectiuo; aliud autem esse eiusmodi ens in statu reali absolute existens. Ad hoc enim opus est, vt ex eius existentia nulla sit in rebus contradictio; nusquam autem ex apprehensione existentiae realis apprehensa futura sit contradictio necne, a nobis pro hoc statu Deum cognoscentibus, vt ens, quo nihil maius excogitari potest penetratur: quare neque connexio existentiae illius realis,

quae apprehenditur cum Deo apprehenso existentia, vt opus erat, ad hoc vt mens non posset eius existentia dissentiri, seu non assentiri, siue expresse assenti, siue virtuali & implicito: qui semper adest circa syncategorema additum subiecto; qui enim assentitur huic *Petrus albus currit*, expresse virtualiter, & confuse assentitur huic *Petrus est albus*.

3. Ad haec: cum existentia absoluta in statu reali sit a contingentibus entis praedicatis: atque contingentia praedicata, eorumque connexio cum subiectis, nusquam sine nobis ex terminis & per se nota, sed vel experientia sensuum, vel inde ducto discursu innotescant: vt patet in hac, *Petrus currit, Petrus est albus*, & similibus: fieri nequit, vt existentia Dei apprehensa ex parte subiecti, vt eius syncategorema, Anselmi propositione, atque reposita ex parte praedicati, ex terminis ipsis expresse, ac, virtualiter simul, & confuse absque aliquo alio medio, vel experientia assentiamur: quare nec fieri potest, vt Deum absolute in statu reali esse, siue existere per se notum nobis sit. Tota ergo argumenti illius vis in aequiuoco laborat. Licet enim cogit Deum realiter existere, quia id melius, maiusque est cogitatione: inde solum inferatur Deum cogitatione, & in statu obiectiuo esse existentem realiter, eique veritati dissentire non poterit. At absolute & in statu reali existere, assentiri ex terminis, dissentire non poterit: quia an Dei existentia absoluta repugnet, vel, cum e praedicatis entis contingentibus sit, illi conueniat, ex terminis ipsis perspicuum esse nemini potest; sed aliunde debet ei innotescere: ac proinde per se nobis pro hoc statu notum esse nequit. Vnde in eo, quod apprehensio illa, vi cuius assentendum existentiae Dei absolute, & in statu reali, supponit. Nempe melius, maiusque est existere, seu esse, quam non esse, ac non existere discursu opus est, vt ei mens pro hoc statu cognoscent virtualiter, & implicitè assentiamur: ac proinde non sine discursu, mediato nimirum, & per aliud.

4. Obiicitur tertio. Haec propositio *Deus est, vel non est*, est propositio nobis pro hoc etiam statu per se nota: ergo, & haec propositio *Deus est*. Si enim pro hoc statu possumus ita euidenter penetrare connexionem subiecti cum praedicato prime propositionis: cur non possumus, & connexionem subiecti cum praedicato secunda. Sed disparitas est facillima: quia esse vel non esse est notissima cuiusque entis passio; ac proinde entis vniuersalissimi sumpti: ex quo praedicato vniuersalissimo conuenit etiam Deo: at esse determinate non praedicant vniuersalissimi, ac nobis notissimi est: quin nulli alteri enti, quam Deo, conuenit: quare particularissimo Dei praedicato ipsi conuenire certissimum est: Particularium vero, praecipue spiritualium, passionem, earumque cum ipsis connexio a nobis pro hoc statu per se non penetratur, ex dictis cert. 2. n. 4.

5. Iam obiicitur. Haec propositio *Deus est colendus*, est per se nota: ergo & haec, *Deus est*. Recentiores Murciani concessio antecedenti negant cum Gillio, Faalolo, & Molina consequentiam. Quia cognita per discursum passionem prima Dei, cuiusmodi existentia est, potest bene secunda esse ex terminis nota. Sed melius negabitur antecedens cum Mairone in 1. disp. 2. quaest. 1. Smiling. Theodoro tract. 1. dist. 1. n. 38. & Scotitis aliis in eo enim antecedenti, existentia, & cultus debitus praedicatur de Deo: ac proinde nequit esse per se nota connexio praedicati cum subiecto, quare existentia praedicati de Deo connexio cum illo per se nota sit: quemadmodum si admittamus hanc esse per se notam: *Petrus est albus & currit*. Petrum esse album per se notum erit. Quare admisso antecedenti negati consequentia minime potest. Imò, nec si ponatur existentia Dei ex parte subiecti, vt eius syncategorema (quomodo videbatur locum habere posse Recentium doctrina) verum habet solutio, cuiusque doctrina in veris eorum principis. Nam, tunc etiam, explicitus assensus debito cultui Dei, qui solus praedicatum est explicum, est assensus implicitus syncategorematis subiecti, scilicet existentiae Dei, quae est implicitum etiam eius propositionis praedicatum: cuius connexio cum Deo per se nota esse debet, vt totus assensus absolute per se notus dicatur: non est autem per se nota nobis illa connexio, vt defendimus cum Recentioribus